

Steenloper (*Arenaria interpres*) A169

1. Status:

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De steenloper broedt langs de kusten van Finland en Scandinavië en in hoogartische gebieden in Siberië, Noord- Amerika, Groenland en Spitsbergen. Het is een wereldburger (kosmopoliet) wat het overwinteren betreft, hij verblijft daarbij echter alleen langs kusten, variërend van onder andere de rotskusten van Schotland, de zandstranden en slikkige gebieden in gematigde klimaatszones tot de kokosnooteilanden in de tropen. In Nederland is de steenloper een doortrekker en wintergast. Veel van de vogels die men hier tijdens het trekseizoen ziet, pleisteren hier kortstondig. Ze broeden in Groenland en Noordoost-Canada, of in Finland, Scandinavië en Noord-Rusland en overwinteren in hoofdzaak in Afrika. De in Nederland overwinterende vogels – in kleine groepen - zijn waarschijnlijk grotendeels afkomstig uit Groenland en Noordoost-Canada.

Relatief belang in Europa: De staat van instandhouding van de steenloperpopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' ongunstig. De broedgebieden van de in de Europese Unie verblijvende steenlopers liggen in Noordoost-Canada, Groenland en het noorden van Europa.²⁸ De populatie die afkomstig is uit broedgebieden in Canada en Groenland overwintert in West-Europa en Noordwest-Afrika en wordt geschat op 94.000 vogels. De broedpopulatie uit Noord-Europa overwintert in Afrika en wordt geschat op 83.000 vogels. De in augustus in Nederland aanwezige steenlopers horen bij de Noord-Europese broedvogels. Dan verblijft naar schatting ruim 5% van deze populatie in Nederland. Van de broedvogels uit Canada en Groenland blijven circa 5% van de populatie in Nederland overwinteren.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: In de nazomer en herfst zijn in de Waddenzee gemiddeld 2.900 steenlopers aanwezig. Vooral de aantallen van eind juli-begin augustus zijn echter sterk gedaald. Dit zijn waarschijnlijk hoofdzakelijk vogels uit Scandinavië, het Witte Zeegebied en de Baltische staten. In de Delta zijn eind juli-begin augustus gemiddeld ongeveer 1.500 steenlopers aanwezig. In Nederland overwinteren gemiddeld 4.400 exemplaren, voornamelijk in de Waddenzee (1.000-3.000 vogels) en in het Deltagebied (1.500-2.400 vogels). In beide gebieden gaat het niet om grote concentraties maar om kleinere over het gehele gebied verspreide aantallen.

²⁸ In Griekenland doortrekkers uit Siberië.

Verspreidingskaart steenloper

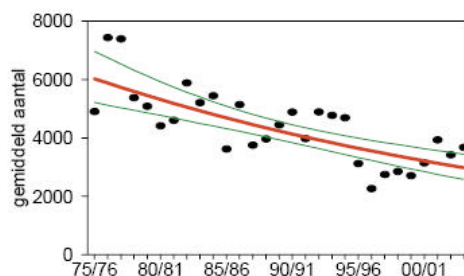
Huidig voorkomen en Natura 2000: De soort komt vrijwel alleen voor in de Natura 2000 gebieden Waddenzee, Noordzeekustzone, Oosterschelde, Westerschelde en Voordelta (99%). Daarnaast komen nog steenlopers voor op locaties die zijn gelegen buiten Natura 2000 gebieden: op dijken, pieren en strandhoofden langs de Noord- en Zuid-Hollandse kust.

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens- gemiddelde 99/00-03/04
(001) Waddenzee	fs	2.200
(118) Oosterschelde	fs	640
(122) Westerschelde & Saeftinghe	fs	230
(007) Noordzeekustzone	fs	160
(113) Voordelta	fs	70
(115) Grevelingen	fs	30

Aantallen steenlopers in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De algemene trend voor de steenloper aantallen in de Waddenzee is licht dalend, voor de Delta stabiel. Mogelijk is de daling een gevolg van ontwikkelingen in de internationale 'flyway'-populatie, mogelijk speelt ook het verdwijnen van mosselbanken een rol.

Aantalsontwikkeling steenloper. Deze trendlijn maakt geen onderscheid tussen de in Nederland aanwezige populaties.

Recente ontwikkelingen: In de laatste jaren treedt enig herstel van de populatieaantallen op, met name in de oostelijke Waddenzee.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreiding: gunstig

De verspreiding van de steenloper is niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: zeer ongunstig

Het recente aantal van 3400 (seizoensgemiddelde) is veel lager dan de gunstige referentie.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig

Met het verdwijnen van droogvallende mosselbanken in de Waddenzee en van mosselpercelen op de platen van de Oosterschelde is het leefgebied van de steenloper verslechterd. De mosselbanken zijn in de Waddenzee in de laatste jaren wel teruggekeerd in het oostelijke deel, maar nog niet in het westen.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig.

Het is maar de vraag of de mosselbanken op de platen zich weer zullen herstellen tot het niveau van vroeger.

Definitie gunstige staat van instandhouding: In het Natura 2000 doelendocument is een draagkrachtschatting van 3.500 tot 4.500 steenlopers (seizoensgemiddelde) geformuleerd. Voor een gunstige staat van instandhouding wordt uitgegaan van een nog iets hoger getal, namelijk 46000 vogels.

Oordeel: zeer ongunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	?	zeer ongunstig
Leefgebied	gunstig	matig ongunstig
Toekomst	gunstig	matig ongunstig
Eindoordeel	gunstig	zeer ongunstig

5. Bronnen

- Becuwe M. 1973. Een ecologische interpretatie van het seizoenale talrijkheidspatroon van de Steenloper, *Arenaria interpres*, in België. De Giervalk 63: 281-290.
- Cayford J. 1993. Wader disturbance: a theoretical overview. Wader Study Group Bull. 68 (Supplement): 3-5.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. Seevögel 16: 34-38.
- Davidson N.V. & Rothwell P. 1993. Human disturbance to waterfowl on estuaries: conservation and coastal management implications of current knowledge. Wader Study Group Bull. 68 (Supplement): 97-105.

- Ens B.J., Wintermans G.J.M. & Smit C.J. 1993. Verspreiding van overwinterende wadvogels in de Nederlandse Waddenzee. *Limosa* 66: 137-144.
- van de Kam, J., B. Ens, T. Piersma & L. Zwarts, 1999. Ecologische atlas van de Nederlandse Wadvogels. Schuyt, Haarlem.
- Kersten, M., 1996. De najaarstrek van Steenlopers door de Waddenzee. *Limosa* 69: 141-142.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbeck P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. *Wadden Sea Ecosystem* 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Leopold M.F., Smit C.J., Goedhart P.W., Van Roomen M., Van Winden E. & Van Turnhout C. 2004. Langjarige trends in aantallen wadvogels in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze; eindverslag EVA II (Evaluatie schelpdiervisserij tweede fase) Deelproject C2. Alterra-rapport 954. Alterra, Wageningen.
- Spaans B., Bruinzeel L. & Smit C.J. 1996. Effecten van verstoring door mensen op wadvogels in de Waddenzee en de Oosterschelde. IBN-rapport 202. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.